

Tummas Arabo, landsstýrismaður á landsstevnu javnaðarflokksins*Gott ískoyti at innflyta fisk at tilvirka***Trý virkir fara burturav at arbeiða innfluttan fisk***Í fjør innfluttu við millum 3 og 4.000 tons av fiski, men Tummas Arabo, landsstýrismaður roknar við, at nøgdirnar av innfluttum verða fyra ferðir so stórar í ár*

Viðvíkjandi fiskivinnu-virkjum sum heild er at siga, at tá vit gjørdur samgongusáttmálan avtalaðu vit at skerja fiskastovnar-nar nakað fyrri at lætta um trýstið á fiskastovnar-nar, men vit avtalaðu ongan-tíð, at talið av virkjum, sum skulu framleiða burt-urúr fiski, skuldu mink-ast. Hetta var við vilja. Men hetta ger so tað, at tá ov lítið er til av rávøru innanfyri okkara egnu kvotaskiparar, má rávøra skaffast aðrastaðni frá.

Í fjør innfluttu vit til-samans eini 3—4.000 tons av fiski, og varð hetta eitt fitt ískoyti. Í ár er higartil komið sama tonsalt. Ein partur er komin inn sum feskur fiskur, sum vit hava keypt frá útlendsk-um trolarum. Hin partur-in er so frystur fiskur. Tann framleiðsla, sum fæst burtur úr hesum fiski, verður sostatt so-kallað »dupultfryst pro-dukktir«, og hesi produktir mugu seljast uttanfyri EF fyrri at vit kunnu gera tað í kapping við aðrar.

Hetta er heldur ikki sum at siga tað. Royndin í fjør gjørdi tað, at vit fingi ávísar erfaring í at viðgera henda fiskin, og ávísir feil-ir vórðu gjørdir, so grund-arlagið fyrri at økja um hesa framleiðslu er til staðar í ár. Tað hevur vist seg, at tað ber til at fáa eitt sindur burtur úr inn-fluttari, frystari rávøru, men tað hevur eisini vist seg, at skal man arbeiða við hesum tilfeingi, so mugu virkini burturav ar-beiða við tí. Tað nyttar einki at blanda frystan og feskun fisk saman. Á Bacalao gera teir tað, at teir arbeiða frystan fisk um kveldið og feskun um dagin.

Bankarnir eru nú í gongd við at umleggja ávís virkir til bert at ar-beiða frystan fisk, og vit í landsstýrinum royna eisini at gera okkara ávirkan galdandi fyrri at fáa nøkur virkir burturúr framleiðsl-uni av okkara kvotafiski. Eg rokni við, at innan árs-lok eru eini 3 virkir burt-

urav blivin frystfiskavirk-ir.

Hetta er ein góð gongd, og skal eg meta um tær nøgdir, sum verða inn-fluttar í ár at virka burtur-úr uttanfrá, vildi eg mett, at eini 15.000 tons komu, og verður hetta eitt fitt í-skoyti til virksemd innan høvuðsídnaðin.

Nýggir marknaðir

Men her eru eisini trupul-leikar. Tað er ikki bara at siga tað at finna nýggjar marknaðir alla somlu tíð-ina, og at útbýggja marknaðir. Tað tekur sína tíð, og vit eru inni á heilt nýggjum og púra ókend-um økjum. Tann gamla mentalitetin um, at nú skulu vit tjena nógvar pengar skjótt, vit skulu hava stórar nøgdir igjøg-nu osfr., honum mugu vit sleppa. Vit eru noydd at fara inn í ein idnaðar-mentalitet og erkenna, at

ein marknaður fyrri eini 3—400 tons sum er eisini ein marknaður fyrri okk-um. Vit mugu halda uppat at tonkja í nógvum 1.000 tons sum osfr.

4 ár heldur enn 15

Men strukturbroytingar-nar í fiskivinnuni eru ógv-usligar, og eg trúgvi, at verða vit í Tinganesi í 3 ár afturat, haldi eg at eg kann lova, at fiskiídnaður-in á landi er púrásta koll-veltur í mun til 1991, tá vit tóku við. Ein kollvelt-ing, ið átti at brúkt eini 15 ár um, hon kemur kanska innanfyri 3—4 ár. Hetta má skapa brotingar í sam-felagnum, men kósín, vit hava lagt, er rétt, hon skal haldast, og hær verður hildin. Tað sær kanska eitt sindur ógvusligt út í lötuni, at nógv skip og virkir fara fallit. Hetta hevur sína forkláring í, at nógv av okkara amboðum

hava verið rikin óratio-nelt, virkini eru ov dýr, amboðini, sum vit arbeiða við, eru sum heild alt ov dýr í mun til hvat okkara kappingarneytar hava. Men alt fær ein enda, og tað fær hetta nokk eisini, og vit koma nokk at yvir-liva, sjálvt um tað sær eitt sindur buldrasligt út í löt-uni.

Men grundhugsjónin er at fáa primervinnuna upp á pláss. Aðrenn vit hava fingið tað í ordan, kann ein ikki lova nakran mun-andi bata í teimum sekunderu vinnunum, t.v.s. tænastruvinnunum og tí avleidda idnaðinum, sum hongur uppí fiski-vinnuni.

Roynd at fáa avtalu við USA

Okkara handilsviðurskipti við útlond eru í stórum broytingum. Vit hava frá 1. januar ein sáttmála við EF, sum skuldi givið okk-um ávísar fyrirumir. Har eru eisini ávísir byrjunar-trupulleikar, men sáttmál-in sær út til at virka rætti-liga væl nú. So tey tingini mugu metast at vera kom-in upp á pláss, í hvussu so er fyrri eina tíð. Samstund-is hava vit samráðingar við EFTA-londini at fáa líknandi avtalu um betri handilssamband. Vit hava biðið uttanríkisráðgjafið í Keypmannahavn kanna, um vit eisini kunnu fáa nakra avtalu við USA, sum ger tað legaligari at handla tann vegin. Tað er av avgerandi týðningi eft-ir minum tykki, at USA-marknaðurin ikki viknar meira, men at hann heldur hin vegin styrknar, at vit fáa meiri framleiðslu yvir tann vegin. Tað er ein av teimum marknaðinum, sum ikki setir treytir fyrri uppruna av tí fiski, vit framleiða burturúr.

Ein partur av fiskinum er komin sum feskur fiskur frá útlendskum trolarum. Mynd: Kalmar

Fleiri kundur farið í oljuvinnuna

Sum vera man nam Tummas Arabo eisini við møguleikarnar í oljuvinnuni.

Hann segði, at nógv hevur verið tosað um hesa vinnu, serliga upp undir valini. Møguliga verður framtíð í hesi vinnu fyrri Føroyum, men tað verður upp á longri sigt. Tí er eisini vert at hjálpa føroy-ingum til útbúgvingar innan oljuvinnuna.

Tummas Arabo segði, at teir, sum higartil eru útbúgdir, hava fingið úlboð um arbeiði í Norðsju-num, men enn eru teir ikki mangir, sum higartil eru farnir at útbúgva seg. Tað harmaðist lands-stýrismaðurin um. Ein orsök er helst, at arbeiðið í danska partinum er lagt soleiðis til rættis, at neyðugt er at búgva uttanlands. Landsstýrismað-urin segði, at roynt verður at fáa arbeiði í norska og enska partinum. Hann vónaði, at hetta fór at bera til, soleiðis at teir føroyingar, sum fara at arbeiða har, kunnu búgva í Føroyum.

Eins nógvir banka-menn sum fiskimenn

-Ein onnur vinna, sum ein ikki hoyrir so nógv um, men sum er við at taka seg upp, er útlendskt bankavirksemi, segði Tummas Arabo og helt, at hesum skuldi einki verð í vegin fyrri.

-Í Føroyum hava vit nærur eins nógvar bankamenn sum fiskimenn, og ein av banknum arbeiðir á alijóða støði og vann á hesum øki í fjør 17 milliónir. Eitt gott ískoyti, segði landsstýris-maðurin.

Meira arbeiði til skipasmiðjurnar

-Síðsta ár gjørdur vit nógv fyrri at skapa betur fyrirtreytir fyrri skipasmiðjuídnaðinum, og skipa-smiðjurnar høvdu sáttmálar, sum tær samráddust um, men uttan mun til hvussu góðar fortreytir landsstýrið kundu útvega teimum, sá ikki út til at áhugin fyrri at byggja skip í Føroyum er stórir, segði Tummas Arabo.

Hinvegin hevur virksemd á landsins størstu skipasmiðju - á Skála - verið rættiliga stórt, og úlitini tykja eisini rimiliga góð, um samráðing-arnar við Rusland um umbyggingar og umvæl-ingar, koma upp á pláss, segði landsstýrismaðurin og legði aftrat, at trupulleikin er at fáa kontant gjald fyrri arbeiði, men í hesum sambandi er landsstýrið uppi í at hjálpa til.